

Károly 3. old 10, 14

Elér

5. old N. old 12 old, 13, 116
A

BIHARI EV. REF. EGYHÁZMEGYE

Nagyváradon, 1898. szeptember 15-én

SZABÓ KÁROLY esperes és RITOÓK ZSIGMOND
egyházmegyei gondnok kettős elnöklete mellett tartott

KÖZGYÜLÉSÉNEK S BIRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

KIADTA:

AZ EGYHÁZMEGYE.

NAGYVÁRAD

NYOMATOTT LÁSZKY ÁRMÉN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1898.

A

BIHARI EV. REF. EGYHÁZMEGYE

Nagyváradon, 1898. szeptember 15-én

SZABÓ KÁROLY esperes és RITOÓK ZSIGMOND egyházmegyei
gondnok kettős elnöklete mellett tartott

KÖZGYÜLÉSÉNEK S BIRÓSÁGI ÜLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE.

KIADTA :
AZ EGYHÁZMEGYE.

NAGYVÁRAD.

NYOMATOTT LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1898.

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E

a bihari ev. ref. egyházmegye 1898. szept 15-én Nagy-
váradon tartott közgyűlésének s bírósági ülésének.

Jelen voltak:

Szabó Károly esperes és *Ritoók Zsigmond* egyházmegyei
gondnok kettős elnöklése mellett:

Bíró János, Csillag Lajos, Szemes László, Nádudvari
Lajos, — utóbbi mint közigazgatási pénztárnok is — Csák Máté
egyházi, Kiss Elek, Hegyesi Márton és Miskolczi Árpád világi
tanácsbírák, Dr. Fazekas Imre ügyész; Koács József gyá-
moldai pénztárnok; Rátkay József egyházmegyei könyvtár-
nok, dr. Miskolczy Ferencz és dr. Várady Zsigmond világi,
Sulyok István és Zsigmond Ferencz egyházi jegyzők.

Lelkészek: Rigó Lajos, Major Gyula, Nánásy Imre,
Kovács János, Szigeti Elek, Kis Antal, Bélteki Géza, Kará-
csony Imre, Zagyva Gyula, Surányi Lajos, Háger Miklós,
Bögös Lajos, Leelőssy István, Konrád Géza, Bugyi Mihály,
Bokros Benedek, Szalai Pál, Ungvári Gyula, Csepelyi Meny-
hért, Paulai Viktor, Szokolai Béla.

Tanítók: Engi Ferencz, Eszenyi Károly mint a tanító-
testület képviselői; Erős Károly, Karsai János, Telegdi
Károly, Rád László, Juhász Károly.

Egyházak képviselőiben: Kis Mihály gondnok Nagy-
Kerekiből; Kádár Mihály gondnok M.-Keresztesről; Cziáky
János gondnok Lessről; Szücs István gondnok K.-Szántóról;
Rácz Imre gondnok, Kerecsi Gáspár és Könyves Sándor
presbyterek Fugyiből; Bakó János gondnok Bojtról, Zathu-
reczky Albert főgondnok H.-K.-Kovácsiból; Kovács István
gondnok M.-Telegdről; Bodó Mihály presbyter H.-K. Ujlakról.

Ezenkívül számos hallgatók.

38. szám. Esperes Istenhez emelt buzgó könyörgése után :
a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

39. szám. Esperes megnyitó imáját, amint az következik, a közgyűlés a jegyzőkönyvben felvenni rendeli.

Szent félelemmel és mély tisztelettel imádunk Téged örökké való Isten, mi e földnek vándor gyermekei, kik a folytonos változások között, egyedül Tőled mennyei Atyánktól kérünk és várunk megtartatást. Téged imádunk s nálad keresünk menedéket különösen most, midőn mély gyászra hívtál, szívünket nagy keserőséggel töltötted meg Erzsébet királynénk váratlan és megrendítő halála által.

Óh jó Atyánk! látjuk, hogy sem a szivjóság, sem a földi nagyság, sem milliók szeretete, -- még a korona fénye sem mentheti meg halandó földi gyermekeidet a haláltól. látjuk, hogy a rövid földi élet sok fáradsálmait a halál éjjelében kell kipihenni mindenkinek, ki egyszer született!

Látjuk, hogy borzalmas, megrendítő módon engedted meghalni azt, kinek szivjósága népeket s országokat boldogított, kit lelki örömmel s dicsekedve neveztünk szeretett királynénknak. Nem értjük és nem tudja lelkünk összeegyeztetni igazságoddal, jóságoddal és irgalmaddal, hogy így kellett bevégezni életét a legszerényebb helyzetben is minden női erényekkel királyilag gazdag s a legnehezebb megpróbáltatások és súlyos fájdalmak által felmagasztosult nemes szivnek? Oh bizony e gyászos eset is bizonyossága annak, hogy »a te utaid Uram! nem a mi utaink«, s hogy e földön részszerinti homályos ismeretünkkel nem érthetjük meg bölcs végezésed tanácsát!

Nem is kérjük Atyánk! hogy jelentsd meg nekünk a sötétségnek titkait s minden csapás és megdöbbenő esemény okait nyilvánvalóvá tedd előttünk: csak arra kérünk, küldd el s terjeszd ki szentlelked vigasztaló erejét megtört szivű bánatos királyunkra és a vesztesége érzetében királyával együtt kesergő magyar nemzetre. Emelj fel hitünkkel a szomorúság porából Magadhoz, vigasztalj, bátoríts hogy azoknak kik Téged félnek, mindenek egyformán javukra vannak. Engedd hinnünk, hogy a Te kegyelmed nem rövidült meg mihozzánk, hogy a nehéz, szívet és lelket megrendítő gyászos történetekkel is oktatsz, vezérelsz mennyei rendeltetésünk felé, hogy azok, kik itt sirnak, majd mennyben megvigasz-

taltatnak. Oh Atyánk! enyhítsd fájó szívünk sebeit, a mennybe emelkedett dicsőült lélek emlékezetét pedig tedd maradandóvá nemzedékről nemzedékre közöttünk!

Téged kérünk mennyei Atyánk, vezérelj földi életünk nehéz utain, hogy a reánk bízott kötelességeket hiven elvégezhessük, ama nemes harczot megharczolhassuk, hitünket mindvégig megtarthassuk. Áldj meg mostan is, midőn földi anyaszentegyházad építésére tanácskozni akarunk. Áldj meg egyetértéssel, testvéri szeretettel, békességre törekvő lélekkel, hogy az ev. ref. egyházunkat körülvevő s fenyegető vészes hullámok között is, biztos irányban, bátorságos révparthoz vezérelhessük a reánk bízott egyházak hajóit.

Áld meg Magyar államunk vezérlő férfait, hogy egyházaink és iskoláink életének fentartásához, a szükséges erőforrások megnyitásában és eljuttatásában hű és igaz munkások legyenek, hogy ez által édes magyar hazánk felvirágoztatását is munkálják és elősegítsék!

Áldásodat kérjük Atyánk! egyházaink pártfogóira, világi tisztviselőire, lelkészeire, tanítóira, minden rendű és rangu tagjaira, nagyjaira és kicsinyeire, hogy mi általunk is terjedjen földi országod és szenteltessék meg a Te neved. Ámen.

40. szám. Esperes bejelenti, hogy Pappszász Károly tanácsbíró súlyos betegsége folytán, K. Nagy Sándor tanácsbíró, legyőzhetetlen akadály miatt, e közgyűlés tanácskozásaiban részt nem vehetnek.

Távolmaradásukat a közgyűlés sajnós tudomásul veszi.

41. szám. Olvastatott az esperes időszaki jelentése a mint következik:

Nagytiszteletű s Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

A mindnyájunk szívét mélyen átható gyászos eseménynek feledhetetlen emlékü s áldott lelkü Erzsébet királynénk e folyó hó 10-én történt megrendítő halálának felemlítésével kezdem meg időszaki jelentésemet, mert tudom, hogy e megdöbbentő eset, gyászba borítá Magyar hazánk népei között, e mi egyházmegyénk minden egyes tagjait s keserű érzéssel tölti el keblünket mostan is, tudom hogy mást nem tehetvén, egyező akarattal kérjük Istent, hogy adjon erőt

a Nemzetnek, különösen a sok próbáltatásokat át élt Királyunknak e rendkívüli nagy csapás elhordozására, tartsa fent a mennybe emelkedett dicsőült lélek áldott emlékezetét, gyógyítsa be az együtt gyászoló Király és Nemzet vérző sebeit!

I. A folyó évi ápril 15-én tartott közgyűlésünk óta, a lelkészi karból n. t. Szokolay József pusztajlaki lelkész 50 évi szolgálat után nyugalomba vonulván, a működő lelkészek sorából kilépett, a tanítói testületből pedig, a folyó évi szeptember 6-án Nagy János bihari leánytanítót ragadta ki a halál, ki 49 évig munkálkodott igaz hűséggel a tanítói nehéz pályán s 70 éves korában végezte be földi életét, mint a kevesen hű bizassék többre mennyben, legyen áldott emlékezete!

A jelzett két változáson kívül, a belhivatalnokok között következő változások történtek:

A lelkészi karban:

1. Április 25-én a p-ujlaki egyház a beszolgálással Falusy Károly m.-telegdi lelkész megbízott.

2. Junius 14-én Doma Gyula megválasztott lelkésznek a p-ujlaki egyházba beleegyezés adatott.

3. Julius 3-án Beőr Kálmán m.-telegdi s. lelkész az egyházmegyéből elbocsáttatott.

4. Augusztus 8-án a fugyi-i egyház ideiglenes gondozásával Csepelyi Menyhért f.-vásárhelyi lelkész megbízott.

5. Szeptember 4-én a fugyi-i lelkészi állomásra Borsos István nagyváradai s. lelkész megválasztott.

A tanítói karban:

1. Május 3-án Fodor Antal csökmői ideigl. tanító eleendő osztályu tanítói oklevelét bemutatta.

2. Julius 16-án a h.-k.-kovácsi-i egyháznak engedély adatott hogy — más nem találkozáván — Szombati Kálmán anitóképezdei 2 osztályt végzett ifjat, ideiglenesen kántortanítóul alkalmazza.

3. Augusztus 3-án Császár Károly paptamási-i leánytanító Bökénybe változáván, elbocsáttatott.

4. Augusztus 31-én Gulyás Bálint Sz.-Péterszegegről, nagykeréki-i leánytanítót szabályszerint megválasztatván, állomása elfoglalására felhatalmaztatott.

II. A törvényszerű egyházlátogatás a *körözsvölgyi körben*

n. t. Csillag Lajos és Szemes László tanácsbíró urak, a *sárréti körben* esperes és Bíró János tanácsbíró, a *berettyó völgy hegyközi körben* esperes és Nádudvari Lajos tanácsbíró által június 1-jétől június 25-ig teljesített. A beterjesztett jelentések és közvetlen tapasztalásom folytán bejelenthetem, hogy egyházaink és azokban a belhivatalnokok — Furtá kivételével — békességben élnek, a nehéz gazdasági viszonyok közt is fejlődés, előhaladás észlelhető. A szociálista mozgalmak egyházainkat nem érintették, sőt a vallásos erkölcsi élet mezején is tétetett legtöbb gyülekezetünkben előhaladás. A lelkésztársak és tanító urak kötelességeik teljesítésében eléggé buzgólkodtak, felolvasások tartása és a gyülekezeti tagokkal érintkezés által a belmissiót, lelkészi gondviselést gyakorolták. A templomok látogatásához s urvacsorával élésben visszaesés — vagy nagyobb bűnök elkövetése által erkölcsi sülyedés nem jelentetett.

A tanúgyról külön fogok előterjesztést tenni.

Furtán fájdalom! már évek óta tart és mindig élesebbé válik az egyenetlenség. A f. évi ápril 15-én, a presbyterium új választását elrendelő 5. sz. egyházi bírósági végzés, az esperes elutasítása ellenére, a kerülethez felebbeztetett s ott az augusztus 17-én kelt 1970. sz. püspöki leirat szerint a felebbezésnek hely adatott, a mi magában véve nem volna baj, de nagy bajjá válhatik, ha a mindent céljaikra kihasználni akaró panaszosok beváltják azon ígéretüket, hogy a szerintük és az egyházmegyei bíróság szerint is szabálytalanul választott mostani presbyterium adókivetését kötelezőnek el nem ismerik, a kivetett adóból beszolgáltatni nem fognak semmit! A csak békességben fejlődhető egyházi élet, különösen az által, hogy a kevésbé vagyonos, de többségben levő egyháztagok, a vagyonosabb egyháztagokkal ellentétbe állítottak, megakasztatik s a vezetők kérlelhetetlen személyes ellenségeskedése folytonosan zavarja, megülepenni nem engedi az egyházi élet folyamát. Külömben a furtai ügyek a fegyelmi bíróság tárgyalása elé terjesztetnek.

Csökmön a 25—1898. sz. egyházmegyei végzésben nyert utasítás folytán, f. évi június 5-én, az egyházlátogató küldöttség, a presbyterium előtt meghallgatta az egyházból kilépett felekezetnélkülivé letteket, a kiknek vezetői többen, mintegy 10-en, megjelentek s tisztességes módon kijelen-

tették, hogy ők csak a nagy egyházi teher miatt tették meg kilépésüket s midőn értésükre adatott, hogy mint felekezet-nélküliek, ezután nem részesülhetnek az ev. ref. egyháztagok jogaiban, hogy meggondolatlanul tett kilépésükkel csak önmagukat s gyermekeiket bosszulják meg, egynek kivételével mind úgy nyilatkoztak: »hogy ők vissza térnek, csak azt várják meg, hogy megmarad-e az újabb, reájuk nézve kedvezően leszállított egyházi adó állandóan, ők magukat különben is folyvást ev. ref. vallásuaknak tartják.« Az egyház értelmesebb és vagyonosabb tagjainak, kivált a presbytereknek hithűsége, egyházunkhoz ragaszkodása teljesen megnyugtató biztosítéknak vehető, hogy az iskolai terhek letétele után, az egyházi adó leszállításával az elégedetlenekeket visszatéríti s a bomlást megakadályozza. Az iskolák községekké tétének szabályszerű munkája lassan halad, az átadási szerződést lelkész már előzetesen az esperesi hivatalnak — vélemény nyilvánítás végett — bemutatta, de a szerződés a kir. Tanfelügyelőségtől mindeddig vissza nem küldetvén, azt ezen gyűlés elé lelkész be nem terjeszthette, csak a tárgysorozatban 19. sz. alatt beterjesztett jelentést teheti meg.

Az egyháznak különben minden az iskolák átadására és egyházi ügyek rendezésére vonatkozó intézkedései, az adott viszonyok között helyeseknek találtattak.

III. Baptisták — Nagyvárad kivételével, hol
összeszámítani nem lehet — 15 egyházban vannak 337-en.
Nazarenusok 9 egyházban 113-an.
Felekezetnélküliek 4 egyházban 201-en.
Együtt 651-en.

A lelkész szolgálatát igénybe nem vették:

Esketési eseteknél 10 egyházban 23-szor, legtöbb esetben Zsákán: 6-szor.

Temetési eseteknél 5 egyházban 13-szor, legtöbb esetben Csökmön: 4-szer.

Keresztelési eseteknél 6 egyházban 29-szer, legtöbb esetben Pósalakán: 11-szer.

A szektáskodás és kilépések oka főként a lelkész és tanító fizetésétől s az egyházi adótól menekülni akarás. A lelkész urak és presbyteriumok e tekintetben a lehető kiméltre és eszélyességre fölhivattak.

IV. Tisztelettel jelentem be, miszerint a tavaszi gyűlésünk előtt megnevezett *tanítói korpótlékra* államsegélyt kérő 36 egyházból, mind ez ideig csak 4 egyházban csak 7 tanítónak adatott meg a segély, tudomásom szerint 8 egyház kérése különböző okok miatt visszautasított, 24 egyházra nézve még a válasz meg nem érkezett, különben az államsegélyt meg nem nyert egyházak újabb kérvényeit a közgyűlés elé terjesztendem.

A egyházlátogatás részletesebb adatai:

1. *Népmozgalmi adatok:*

Anya egyház van: 42; fiók egyház: 92.

Rendes lelkész van: 43; vallástanár: 1; segédlelkész: 3; tanító: 56.

Lélekszám az anyaegyházban: fi: 24.555, nő: 24.542, együtt: 49.097.

„ a fiók egyházakban: fi: 871, nő: 820, együtt: 1.691.

„ az anya és fiókegyházakban fi: 25.426, nő: 25.362, együtt: 50.788.
több az előző évinél (50343): 445-tel.

Szülöttek száma törvényesen fi: 1055, nő: 963, együtt: 2018.

„ „ törvénytelenül fi: 130, nő: 116, együtt: 246.

„ „ halva fi: 17, nő: 13, együtt: 30.

„ „ összesen fi: 1202, nő: 1092, együtt: 2294.

több az előző évinél (2290) 4-gyel.

A szülöttek összes száma 2294, a lélekszámnak 50788-nak 4·12⁰/₁₀₀-ja (a múlt évben 4·54⁰/₁₀₀).

A törvénytelenül szülöttek 246, az összes szülötteknek 2294-nek 10·70⁰/₁₀₀-ja (a múlt évben 10·90).

A törvénytelen szülöttek legnagyobb ⁰/₁₀₀-ka van Nagyváradon 38·15, Lessen: 33·33, Szalárdon: 23·80⁰/₁₀₀.

Törvénytelen szülöttek nem voltak: Bors, Darvas, Pályi, Száldobágy, Kakucs, Telki, Pósalaka, 7 egyházban.

A szülöttek legnagyobb ⁰/₁₀₀-a van: F. Vásárhelyen 10·39, Lessen 10·03 és N. Szántón 8·78⁰/₁₀₀.

Meghaltak fi: 766, nő: 723, összesen: 1489. Kevesebb a múlt évinél (1754) 265-tel.

A meghaltak száma a népességnek 2·91⁰/₁₀₀-ka (a múlt évben 3·48).

Öngyilkosok száma fi: 15, nő: 1, együtt: 16. Több a múlt évinél (6) 10-el.

Halottak legnagyobb ⁰/₁₀₀-ka van: Lessen 4·59, Élesden 4·44, Örvénden 4·25⁰/₁₀₀.

Halottak legkisebb $\%$ -ka van : Borson 1·69, Kis-Szántón 1·97 és H.-K.-Ujlakon 2 $\%$

Házasultak tisztán : 302 pár, vegyesen : 64 pár, együtt : 366 pár. Kevesebb a múlt évnél (406) 40 párral. Házasult a lélekszámnak 0·71 $\%$ -ja. (a múlt évben 0·80 $\%$ -ja.) A vegyes házások 64 pár az összeházasultaknak (366) 17·21 $\%$ -ja (a múlt évben 19·20 $\%$).

Áttértek fi : 7, nő : 4, együtt : 11. Kevesebb a múlt évinél 8-czal.

Kitértek fi : 109, nő : 111, együtt : 220. Több a múlt évinél 169-czel. Nagyobbmérvű kitérések voltak Csökmön 89 fi és 89 nő, Nagyváradon 7 fi és 13 nő. A kitérések száma több az áttéréseknél : 209-czel.

Tankötelesek 6 – 12 évig fi : 3116, nő : 2865, együtt : 5981. Kevesebb a múlt évinél (6186) 205-tel. Tankötelesek a népességnek : 11·56 $\%$ -a (a múlt évben : 12·28 $\%$ volt.)

Iskolába járók fi : 2980, nő : 2799, együtt : 5779. Kevesebb a múlt évinél (5895) 124-gyel.

Iskolába járók a tanköteleseknek 96·65 $\%$ -a (a múlt évben 95·39 $\%$ volt.)

Iskolát a tanköteles évek előtt elhagyottak fi : 67, nő : 50, együtt 117. Több a múlt évinél (51) 66-tal. Az összes tanköteleseknek 1·94 $\%$ -a (a múlt évben 0·86 $\%$ -a volt).

Teljesen iskolázatlanok fi : 52, nő : 33, együtt : 85. Kevesebb a múlt évinél (149) 67-el.

A tanköteleseknek 1·41 $\%$ -a (a múlt évben 2·57 $\%$ volt.)

Iskolakötelesek legnagyobb $\%$ -a van Nyüveden 20·22, Vásárhelyen 19·71, Fugyiban 18·85 $\%$.

Legkisebb $\%$ -a van : Kis-Marjában 8·32, Borson 10·17, és Nagy-Kerekiben 10·26 $\%$.

Iskolába járók 100 $\%$ -a van : Ártánd, B.-Szent Márton, Bors, Darvas, Fugyi, Furta, Kovácsi, Kis-Marja, Kis-Szántó, Kis-Jenő, Less, M.-Keresztes, M.-Telegd, N.-Kereki, Nagyvárad, N.-Szántó, Nyüved, Örvénd, Pelbárthida és P.-Ujlak = 20 egyházban. Legkisebb $\%$ van : K.-Nagy-Réven 80·00, H.-K.-Ujlakon 81·74 és Szalárdon 84·65 $\%$.

Tankötelesek 13 – 15 évig fi : 1648, nő : 1055, együtt : 2703. Több a múlt évinél (2204) 499-czel. Tankötelesek a népességnek 5·32 $\%$ -a (a múlt évben 4·77 $\%$ volt.)

Iskolába járók fi : 1399, nő : 817, együtt : 2216. Több

a múlt évinél (1924) 292-vel. Az iskolába járók a tanköteleseknek 81·90%-a. (a múlt évben 80·00% volt.)

Iskolába nem jár fi: 248, nő: 248, együtt 469. Több a múlt évinél (480) 16-tal. Az iskolába nem járók a tanköteleseknek 22·30%-a. Iskolakötelesek legnagyobb %-a van Nagyváradon: 7·90, Fegyiben: 7·77 és K.-Nagyréven: 7·12%. Legkisebb % van Pályiban: 2·66, Biharon: 2·90 és Kis-Szántón: 9·96%.

Ismétlő iskola nincsen H.-K.-Ujlak, K.-Nagyrév, Less, Siter és Váncsod, 5 egyházban.

Konfirmáltak fi: 439, nő: 440, együtt: 879. Kevesebb a múlt évinél (934) 55-tel. A konfirmáltak száma a népességnek: 1·73 %-a

A lelkek száma több	az 1896/7 évinél (50343)	445 tel.
Az összes szülöttek száma több	" " "	(2290) 4-gyel
A meghaltak száma kevesebb	" " "	(1754) 265-tel.
A házassultak száma kevesebb	" " "	(406) 40 párral.
Az áttértek száma kevesebb	" " "	(19) 8 czal.
A kitértek száma több	" " "	(51) 169-czel.
A 6—12 tankötelesek száma kevesebb	" " "	(6186) 205-tel.
Az iskolába járók száma kevesebb	" " "	(5895) 124-gyel.
A 12—15 tankötelesek száma több	" " "	(2204) 499-czel.
Az iskolába járók száma több	" " "	(1924) 292-vel.
A konfirmáltak száma kevesebb	" " "	(934) 55-tel.

2. Az egyházak rendezettsége.

1. Az isteni tisztelet megtartatott vasárnapokon mind a 42 egyházban. Hétköznapi napokon minden nap: 16 egyházban, feltételesen ha hívek voltak: 14 egyházban. Csak bünbánati napokon: 3 egyházban. Nem tartatott: 9 egyházban. Kátémagyarozat tartatott: 31 egyházban, feltételesen: 5 egyházban, nem tartatott: 6 egyházban. Bibliamagyarozat tartatott: 34 egyházban, feltételesen 2 egyházban, nem tartatott: 6 egyházban.

2. Az isteni tiszteleten részt vettek szép számmal: 27, közép számmal: 5 egyházban. Urvacsorával szép számmal éltek: 23, közép számmal: 18 egyházban. Kevés számmal: 1 egyházban Kis-Jenőben.

3. A konfirmáció megtartatott mind a 42 egyházban.

4. Visszásházás jelentkezett 9 egyházban: 14 esetben. Nem jelentkezett: 33 egyházban.

5. Vadházas bejelentetett 37 egyházban: 160, nem jelentetett: 5 egyházban.

6. Perselypénz begyűlt a 42 egyházban: 794 frt 01 krajczár. Több a múlt évinél (791 frt 28 kr) 2 frt 73 krajczárral.

7. Szegény alap van 33 egyházban: 3077 frt 02 kr. Több a múlt évinél (2974) 103 frt 02 krral.

8. Anyakönyvek és más jegyzőkönyvek rendben találtak mind a 42 egyházban.

9. Az egyházak ingatlanai telekkönyvezve vannak 38 egyházban, nincsenek 4 egyházban, hol a betétszerkesztést várják.

10. Az egyháztanács teljes számu 41 egyházban. Nem teljes számu: Furtán.

11. Az egyház jövedelmei befolytak s a belhivatalnokok kielégítették 27 egyházban, nem folytak be a nehéz idő miatt 15 egyházban.

12. A termény egyházi adó jó: 10 egyházban, közép-szerű: 20 egyházban, rossz: 2 egyházban Száldobágyon és Kakucson, 10 egyházban pénzül fizetik. A termény házanként szedetik 21 egyházban, magtárba felhordatik és sulyszerint fizettetik: 11 egyházban.

3. Az egyházak anyagi helyzete.

1. A gondnoki számadások Furta és Pósalaka kivételével a visitatio által megvizsgáltattak ;

a bevételek: 64.886 frt 70 kr.

a kiadások: 60.800 frt 60 kr.

a maradvány: 4.056 frt 10 kr-nak találtak.

2. Tőkepénz és alapítványa van 40 egyháznak: 75922 frt 57 kr. Nincsen Fugyi-Vásárhelynek és N.-Szántónak.

3. Adóssága van 29 egyháznak: 70951 frt 71 kr.

Egyházi adó hátralék van 15 egyházban, a lelkészeknek 74 köből termény és 826 frt 54 kr. — a tanítóknak 126 köből termény és 879 frt. Tandijban 74 köből termény és 498 frt.

5. Takarékmagtár van 31 egyházban: 2660 mázsa terménynyel és 2429 frt 87 kr. pénzzel. A termény több a múlt évinél 48 mázsával, a pénz kevesebb 218 frt 16 krral.

6. Épületek állapota: templom jó: 35 egyházban, tür-

hető: 6 egyházban, rossz: Kis-Jenőben. Lelkészlak jó: 36 egyházban, türhető: 3 egyházban, rossz: Pelbárhidán és Kakucson. Iskola jó 45, türhető 5 egyházban, rossz Pósalakán.

7. Új építkezések és javítások történtek:

B.-Szt Mártonban épületek javítottak . . .	301	frt	81	kr.
Borson a lelkeszlak kibővítettet s felemeltetett	1456	»	—	»
Darvason a lelkeszlak javítottatott . . .	225	»	25	»
Kis-Marján a tanítói lak kijavítottatott . . .	250	»	—	»
M.-Kakucson a leégett melléképületek helyett ujak állítottak	217	»	—	»
M.-Keresztesen épület javítások tétettek . .	600	»	—	»
Lessen a templom kijavítottatott	1100	»	—	»
N.-Szántón az iskola és tanító lakása kijavítottatott	174	»	93	»
Siterben épületek javítására kiadatott . .	82	»	38	»
Szt-Jánoson » » »	83	»	94	»
10 egyházban összesen . .	4501	frt	31	kr.

4. *Kegyes adományok.*

Ártándon: Molnár Mihály presbyter és Zsigmond Ferencz lelkész urasztalához bort adtak egyik-egyik 2 frt 70 krt. Király Ferenczné Dobosi Klára a hagyatéki pénztárba 1 frtot, együtt	6	frt	40	kr.
B.-Szentmártonban: Urasztalához kenyeret adtak: Jakó Imre, Jakó Lajos, Széles Péter, Mészáros Márton, Veres Imre, Karácsony Máté: 4 frt 20 kr. értékben, bort Veisz Sándor 6 frt értékben. Bogdán János orgona alapra 2 frt. Templom ujításra a hivek ajánlatából befolyt: 242 frt 45 kr. Együtt	254	»	65	»
Biharon: Többen az Urasztalához kenyeret és bort adtak 23 frt értékben. A konfirmándus gyermekek urasztali terítőre adtak: 13 frt 30 krt. Együtt	36	»	30	»
Borson: többen adtak	43	»	—	»
Bojton: Az Urasztalához kenyeret és bort adtak többen	10	»	—	»
Csatáron: Többen	11	»	19	»

Csökmön: Temetési egyletek 40 frt, Kajcsa Lajos 5 frt, id. Máté Péter 10 frt, ifj. Török János 5 frt, Baróti Zsuzsánna örökösei 5 frt, többen apróbb adományokat adtak. Együtt	86 frt 39 kr.
Darvason a Berettyó-társulat ezer drb téglát 16 frt. Többen az Urasztalát ellátták kenyérrel, T. Csapó Dezső ur a három nagy ünnepen bort adott. Együtt	35 » 20 »
Élesden: többen az Urasztalához kenyeret és bort, továbbá 3 véka búzát, 6 és fél véka szemes tengerit adtak, a körösvölgyi takarékpénztár orgona-alapra 20 frtot adott. Együtt	46 » 20 »
Fugyiban: Olasz Elemér szószék koronára 16 frtot, ugyanerre többen 8 forintot. Együtt	24 » — »
F.-Vásárhelyen: Fekete Zsuzsánna hagyott 20 frtot, többen adtak az egyháznak 3 frt 20 krt	23 » 20 »
Furtán: Hagyományoztak többen 69 frtot, az Urasztalához kenyeret minden, — bort egy esetben adtak	69 » — »
H.-K.-Kovácsiban: Nsgos Zathureczky Geodeonné adott	25 » — »
H.-K.-Pályiban: Templom s toronytető alapra a község 126 frtot, a harang jövedelem 17 frt. Együtt	143 » — »
H.-K.-Száldobágyon: Az Urasztalához kenyeret és bort többen: 14 frt, Debreczeni Ágnes az Urasztalához egy terítőre 4 frt, ismét 2 frt, Szebeni Ágnes 2 frt, Fekete Róza 2 frt. Együtt	23 » 80 »
H.-K.-Ujlakon: özv. Koós Miklósné 1 frt, orgona alapra a közlegelő jövedelméből 84 frt 85 kr., szalma és törek árából a népgyűléstől 15 frt 20 kr. Együtt	101 » 05 »
Kis-Szántón: Bárány Königswarder a leány-internátus »Ritók alapjára 200 frt, töb-	

ben az Urasztalához kenyeret és bort adtak 6 frt értékben	206 frt — kr.
Kis-Jenőben: Göcz Józsefné Takács Ilona a templomi karra egy terítőért 4 frt, Ta- kács Gáborné az Urasztalára terítőre 2 frt. többen 11 frtot. Együtt	17 » — »
K.-Nagyréven: Templom és toronyépítésre gyült 226 frt 80 kr., a templomi szó- székre Karácsonyi Imréné egy himzett teritőt adott: 10 frt, Urasztalához töb- ben 5 frt. Együtt	241 » 80 »
Lessen: Harang-alapra gróf Tisza Kálmán 20 frt, báró Königswarter Herman 10 frt, Govrik Kálmán 5 frt, Balog Elek 1 frt, Tisza Kálmán 10 frt, Zadik Mihályné 4 frt, tánczmulatság jövedelme 40 forint. Együtt	90 » — »
M.-Kakucson: Harangvételre id. Péter Istv. .	50 » — »
M.-Keresztesen: Többen	27 » — »
M.-Telegden: az urasztalához kenyeret és bort többen	19 » 16 »
M.-Telkiben: Gr. Rhédey Richárd vércsorogi lakos az iskolának 4 frt. A községi elől- járók büntetéspénzt 4 frt 50 krt, többen az Urasztalához kenyeret és bort adtak Együtt	12 » 50 »
Nagy-Kerekiben: Szabó Károly lelkész a hagyatéki pénztárnak 5 frt, konfirmándu- soknak bibliára 3 frt 60 kr., Urasztalához többen kenyeret és bort adtak. Együtt .	18 » 60 »
Nagyszántón: Demjén Sándor gör. egyesült vallásu hagyományozott az egyháznak 21 frt 84 krt, Zombor Sándor az urasztalá- hoz kenyeret és bort adott 2 frt 40 kr. Együtt	24 » 20 »
Nagyváradon: Több jótékony czélokra a perselyekben gyült	977 » 11 »
Örvénden: Rád László tanító 5 frt, Lukács István 5 frt, Olasz Mihály 1 frt 55 kr., tek. Juricskay Dezső r. kath. földbirtokos	

az urvacsorához egész éven át bort adott 12 frt	23 frt 55 kr.
Pap-Tamásiban: orgona-alapra id. Kaszonyi Imre és a lelkész 1—1 frt. Egyház részére néhai Balog Istvánné Fodor Ágnes egy köből buzát, Fazekas Bálint főbíró 200 drb. téglát. Együtt	11 » — »
Pelbárthidán: urasztalához többen 5 frt, Né- methy Lajos iskola fűtésre két szekér szalmát 6 frt, magtári alapra többen 5 frt. Együtt	16 » — »
Pósalakán: az urasztalához többen kenyeret és bort adtak 4 frt, néhai Brachfeld ala- pitványából az iskola részére 30 frt . .	34 » — »
Püspökiben: Harangok árában többektől 870 frt 59 kr. Lovadi Józsefné Csáki Ju- liánna hagyománya 40 frt Együtt . .	910 » 59 »
Siterben: Többektől	56 » — »
Szalárdon: Egy szószék terítőre Nagy Já- nosné Fülöp Jnlánna adott	25 » — »
Szentjánoson: Néhai Fekete József hagyott az egyháznak 100 frt, Szemes László lelkész neje a templomi pap- és szószék diszítésére 2 drb. himzett szőnyeget 35 frt értékben; földvétel alapra többen 70 frt, orgona-alapra 4 frt 50 kr. a perse- lyekben 6 frt 95 kr. Együtt	216 » 45 »
Zsákán: Néhai E. Szabó József 5 frt, E. Szabó Erzsébet 2 frt, Veres János 3 frt, Nagy Ferencz 1 frt, özv. Szabó Jánosné 5 frt, Szántó Ferencz 10 frt, Paksy Rhédey Erzsébet urnő, az urasztalára ajándéko- zott egy megygyszínű bársony arany mo- nogrammal s arany rojttal diszített teri- tőt: 50 frt; továbbá urvacsorakor hasz- nálandó, czimerekkel és aranyrojttal diszi- tett zöldes selyem teritőt, ezenkívül egy csipke teritőt, a szent edények betakará- sára 150 frt értékben. Jankó Gyula r. kath. gyógyszerész 10 drb. jutalomköny-	

vet iskolásoknak 2 frt 50 kr. értékben,
 urasztalához kenyeret adtak többen, bort
 Paksy Rhédey Erzsébet 3 ízben 12 frt
 értékben. Együtt 240 frt 50 kr.

Váncsodon: Balogh Mihályné Vas Erzsébet
 p.-töldi lakos az egyháznak adott 50 frt,
 Hodossy Albertné Szabó Krisztina az ur-
 asztalára egy asztalfutót 3 frt 53 » — »

a 37 egyházban gyült adományok összege . 4207 frt 64 kr.

A méltóságos Konvent rendeletére az *adózási viszonyainkat feltüntető* s az egyházlátogatás alkalmával minden egyházban kiállított »Jelentő ívek«-ből érdekesnek s bejelentésre méltónak tartom a következőket:

Az egyházi adót fizetők száma 42 egyházunkban 12.704, ezeknek összes állami adója 142.666 frt 06 kr.

Egyházak és iskolák fentartására évenként befolyik 69.357 frt, amiből az adófizetőkre kivettetik 42.713 frt 75 kr., a melyből ha egyenlően vettetnék ki, egy adófizetőre esnék 3 frt 79 és $\frac{1}{2}$ kr.

A befolyt évenkénti egyházi bevételekből az egyházak fentartására fordítatik 44.817 frt, az iskolák fentartására 25.535 frt.

Az állami egyenes adót 10 frton alul fizető egyháztagok száma 8615, akik együtt összesen 26.707 frt 76 kr. egyházi adót fizetnek. Ha egyenlő arányban fizetnék az egyházi adót, akkor egyre 3 frt 10 kr. esnék, de a gyakorlatban a legkevesebb adót fizető 80 krajczárt, a legnagyobb adót fizető 16 frt 82 krt fizet.

A párbér fizetés gyakorlatban van 33 egyházban, — csak osztályba sorozás szerint 8 egyház tagjai fizetnek. A párbér mellett az osztályba sorozás is használtatik 13 egyházban. A párbér mellett a százalék fizetés adó forint után szokásos: 10 egyházban.

VI. Ugyancsak a méltóságos Konvent rendeletére, Kongrua ügyben, meg kellett készíteni a lelkészi fizetések »Kimutatási« íveit, minden olyan egyházban, hol a lelkészi fizetés a törvényben megengedett levonások után 800 forinton alul marad.

Egyházmegyénk 43 lelkészi állomásából 31-ben mutatkozott a lelkészi fizetés 800 forinton alulinak.

A kiegészítést váró 31 lelkészi állomáson:

Felszámítható jövedelem	34322	kor.	40	fillér.
Levonandó a törvény szerint	3325	»	94	»
Kiegészítendő fizetés	30846	»	44	»

Kiegészítésül, hogy mindenik lelkészi

állomás 800 frt, vagyis 1600 korona

legyen, kívántatik 19653 » 76 »

Tett intézkedéseimnek s eljárásaimnak jóváhagyó tudomásul vétele mellett a Nagytiszteletű s Tekintetes egyházmegyei közgyűléstől kérem:

1. Gulyás Bálint nagykereki-i leánytanító megerősítését,
2. Báro Königwarter Hermann urnak 200 frt adományáért köszönet nyilvánítását.

Mély tisztelettel vagyok

Nagykerékiben 1898. szept. 12.

Szabó Károly,

esperes.

A szokott gonddal szerkesztett jelentést a közgyűlés egész terjedelmében jegyzőkönyvébe felveszi; annak külön intézkedést igénylő részeire nézve a következő számokban foglalja határozait.

42. szám. Az egyházmegye közgyűlése, megdöbbenő hatása alatt annak a nagy szomorúságnak, mely hazánkat, a mindnyájunk által őszinte tisztelettel és szeretettel környezett királynénknak, Erzsébetnek váratlan halála következtében sujtotta, megemlékezik az áldásos nagy szeretetről, a melylyel a dicsőült lélek nemzetünk iránt mindenkor viseltetett:

háláját és a veszteség feletti mély fájdalmát jegyzőkönyvében örökíti.

43. szám. A nagykereki-i egyháztanács által szabályszerűen megválasztott Gulyás Bálint leánytanítót

a közgyűlés az egyházmegye kebelébe felveszi, tanítói állomásán megerősíti s utalja úgy őt, mint a választó egyháztanácsot a szokásos bekebelezési díjnak közpénztárba fizetésére.

44. szám. Azon nemes szívű ajándékért, a melylyel ev. reform. szellemű nevelés ügyünket újabban gazdagította az által, hogy a nagyváradi protestáns internátus »Ritoók Zsigmond« alapítványához 200 forinttal járult.

Báró Königswarter Herman urnak a közgyűlés ez uton is meleg köszönetét nyilvánítja.

45. szám. Az esperesi jelentésben jelzett nágymérvű kitérések megszüntetésére, vagy csökkentése érdekében,

bár a közgyűlés reményli, hogy az eltévelyedettek ismét vissza fognak jönni, mégis felhívja és utasítja a lelkészeket és egyházi előjáróságokat, hogy személyes érintkezés által igyekezzenek meggyőzni őket eltévelyedésök káros s erkölcsiség tekintetében veszélyes következményeiről, — s gondoskodásukat körültekintő eszélyességgel terjesszék ki azokra is, a kik az egyházi szolgálatok igénybe vételét bármi részben is elmellőzni hajlandók.

46. szám. A közgyűlés folyamán tett javaslatra

Esperes urnak a kongrua ügy előkészítésében tett kiadásai, az általa felszámítandó összegben, a közigazgatási pénztár terhére kiutaltatnak.

47. szám. Olvastatott a tanügyi bizottság felterjesztése az egyházmegyében levő iskoláknak az 1897/98-ik tanévi állapotáról, a mint következik:

Nagytiszteletű s Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Az egyházmegyei iskolai körlátogatóságok által beszerzett jelentések alapján, van szerencsénk a bihari ev. ref. egyházmegye 1897/98-ik évi tanügyi állapotának képét előterjeszteni a következőkben:

Az egyházmegye iskoláiban a tanügyi helyzet, mint a múlt évben úgy ez évben is általában megnyugtató; lelkészek és tanítók, községi és egyházi előjárók a legtöbb helyen hallgatva a haladó kor intő szózatára, a folyvást súlyosbodó iskoláztatási és egyéb terhek mellett is, odaadással segítik elő az ev. ref. és hazafias nevelés szent ügyét. Bizonyosága ennek, hogy az 59 iskola közül a sok jó

mellett 14 iskola jelesen vezetettnek találtatott ez év folyamán is.

Azonban miként a természetben a fény mellett árnyék is szokott lenni, úgy egyházmegyénk tanügyi helyzete is, minden kielégítő volta mellett, még mindég nagyon sok kívánni valót, sőt követelni valót is tüntet fel. És ez a körülmény annyival inkább figyelemre méltó, mert egyuttal az egyhm. tanügyi bizottság, illetve az egyházmegyei közgyűlés erkölcsi fensőbbiségét, tekintélyét is közelről érinti.

Eltekintve ugyanis a múlt év gazdasági nyomott helyzetétől, mely némely helyeken csak nem éhinséget idézett fel, — s a mely helyzet a tanügyi állapotok fejlesztését illetőleg kényszerítőleg megkötötte az intéző kezeket, — mutatkoznak olyan hiányok és mulasztások, a melyeknek elenyésztetése az intézőknek módjokban állott volna s a melyeket elenyésztetni annyival inkább kötelességük lett volna, mivelhogy arra az egyházmegyei közgyűlés határozataival is utasítva lettek.

Igy nevezetesen az egyházmegye 68/1897. sz. határozata utasítást adott a nagymérvű igazolatlan iskolai mulasztások megszüntetése tárgyában. E határozatnak azonban érvény nem szereztetett, a mely mulasztásnak következménye az lett, hogy a szent-jánosi fi- és leány-, a váncsodi fi- és leány-, a h. k.-ujlaki vegyes-, a h. k.-száldobágyi vegyes-, a siteri fi-, a furtai leány-, a csökmői egyik fi-, egyik leány- és 2-ik vegyes-iskolákban, az elmúlt iskolai évben is, a megengedhetőnél tetemesebb igazolatlan mulasztások voltak.

Az egyházmegye 64/1897. sz. határozata utasította a zsákai, k.-szántói és h.-k.-ujlaki egyházak előljáróit, hogy iskoláik tultömöttségének megszüntetése végett újabb tantermek építéséről s több tanerő beállításáról intézkedjenek s intézkedésükről jelentést tegyenek, e határozatnak a jelzett egyházak előljárói egyik irányban sem tettek eleget.

Az egyházmegye 65/1897. sz. határozatával, a bojti egyház fi-iskoláját, a pósalakai egyház vegyes-iskoláját illetőleg utasítva lettek, a gyermekek létszámához képest kibővítésére. Az egyházmegye ezen határozatának sem szereztetett érvényesség.

Az egyházmegye régebbi határozata a hanyag tanitókra nézve általában, a 67/1897. sz. határozat pedig megnevezve

a siteri egyház előjáróságának, leánytanítóját illetőleg utasítást adott a pontos és lelkiismeretes tanítás teljesítésére. E határozatok sem hajtottak végre, — nemcsak, hanem míg az egyházmegye 67/1897. sz. határozatával csak a siteri leány-tanító van fegyelmi vizsgálat terhe alatt lelkiismeretes munkára utalva, addig az idén a siteri leány-tanítóhoz hasonlóan már a bojti leány-, a pelbárhidi vegyes- és a pap-tamási-i leány-iskolák tanítói is nagyon gyenge eredményt mutattak iskoláikban, a mit menteni az elmúlt év sok nehézségeivel is csak részben, de egészen nem lehet!

Az egyházmegyei közgyűlés gyakran szokta utasítani az egyházak előjáróit, hogy iskoláikban az egyházkerület által kötelezővé tett tanterv betartását szigoruan ellenőrizzék. Ennek daczára a tanterv sok helyen, nagy részben figyelmen kívül hagyatik.

Ezek előre bocsátása után szükségesnek véljük:

1. hogy az iskolák állapotára vonatkozó statisztikai adatok összegyűjtése és beszolgáltatása körül a körü látogatások szigorú lelkiismeretességet követeljenek;

2. hogy a körü látogatóságok utasítsák az iskola fenntartókat, egyházmegyei határozatban gyökeredző iskola felszerelési pénztárak létesítésére s iskolai leltárak készítésére;

3. hogy az iskolák látogatása a körlátogatók által oly időben eszközöltessék, a midőn az általok az iskolák állapotáról beszerzett adatok, az esetleg sürgős utasítások, rendeletek megadhatása végett, az esperesi visitationak rendelkezésére adhatók legyenek; végre

4. a midőn különösen figyelembe ajánljuk a mezőkeresztesi iskolalátogatók felterjesztvényét, a tanítók terményilletményeinek kiszolgáltatása körül tett szomorú tapasztalatot illetőleg, — továbbá a csökmői iskola látogató körü beterjesztvényét az egyházmegyei közgyűlés által beszüntetett félévi iskolai vizsgálatok hátrányos voltát illetőleg: a tanügyi részletes statisztikát a következőkben terjesztjük elő:

1. Az egyházmegye 42 egyházközségében a kügypusztai államilag segélyezett iskolával 59 ev. ref. felekezeti iskola, 7 állami (M.-Telegd, Kis-Jenő, Fugyi, Fugyi-Vásárhely, Körözs-Nagyrev, Magyar-Kakucs, Less), 3 helyen községi iskola (az élesdi leány, a jákóhodosi és a nagyváradi.)

Az 59 felekezeti tanító között oklevele van: 38-nak,

igazolványa van: 17-nek, kibocsátványa van: 2-nek, nincs tanító 2 helyen, lelkészi képesítvénye van 2-nek (H.-K.-Kovácsiban s Pósalakán.) Ez utóbbi helyen a lelkész csak az első félévben tanított, a másodikban az iskola szünetelt, a tankötelesek száma pedig: 61.

Az 59 felekezeti tanító közül állandó: 53, ideiglenes: 4, nincs tanító 2 helyen. Tagja az országos tanítói nyugdíj-intézetnek: 50, a bihari ev. ref. tanítói gyámoldának: 30, a tanító-testületnek: 59.

2. Az egyházmegye területén van 6—12 éves iskola köteles fi: 3116, nő: 2865, együtt: 5981. Ezek közül iskolába jár fi: 2980, nő 2799, együtt: 5779. Nem jár iskolába fi: 119, nő: 83, együtt: 202. Felekezeti iskolába jár fi: 1198, nő: 2111, együtt: 4309. Állami iskolába jár fi: 238, leány: 228, együtt: 466. Községi iskolába jár fi: 544, leány: 460, együtt: 1004.

3. Az iskolába járók mulasztottak az év folyamán igazolatlanul 44 003 félnapot, igazolva 96.141 félnapot. Az igazolatlan mulasztások után büntetés pénzül befolyt: 45 frt. Nagymérvű igazolatlan mulasztások vannak kitéüntetve, 1000-en felül: a szent-jánosi fiu, (1757), leány (1739), bojti fiu (1068), leány (2370), váncsodi fiu (6770), leány (5438), h.-k.-ujlaki vegyes (4481), h.-k.-száldobágyi vegyes (1359), siteri fi (1256), furtai leány (1503), csökmői fi (2144), nagyleány (1232), helvegyes (1144) iskolákból. Ezen nagymérvű mulasztásokból befolyt Csökmőről: 7 frt 50 kr. és Furtáról: 3 frt, a többi mulasztási pénz, az 1000-en aluli igazolatlan mulasztásokból folyt be.

4. Az iskolai tanítás szünetelt: a nagy-kereki-i fi- és leány-iskolákban vörheny miatt január 20-tól márczius 16-ig; Pósalakán tanító hiányában a 2 félévben; Mező-Keresztesen kanyaró járvány miatt deczember 2-től január 17-ig, mind a 4 iskolában, az iskola épület javítása miatt a nagy és kis fiiskolában ufolag május 1-től.

5. Iskolai pénztár nincsen Siterben, Jákó-Hodoson, Kis-Marjában, Kis-Szántón, Pusztá-Ujlakon.

6. Iskolai leltár nincsen: kis-marjai nagyfi, nagyleány, pelbárthidai vegyes, kügy-pusztai vegyes, p.-ujlaki vegyes, siteri fi, leány, csatári fi, leány, h.-k.-kovácsi-i, püspöki-i nagyobb

leány, kisfi, kisleány, pósalakai vegyes, örvéni vegyes, mezőkeresztési négy iskolákban.

I. Az iskola belállapota

Tűrhető: a borsi leány, nagy-szántói vegyes, p.-töldi vegyes, nyüvedi vegyes, kis-marjai kisvegyes, szalárdi leány, p.-ujlaki vegyes, örvéni vegyes, furtai leány-iskolák.

Rosszak: a bojti fi, a csökmői nagyleány és belvegyes iskolák. A többi iskolák állapota: jó.

II. Az iskolák felszerelése.

Hiányos: a borsi leány, szentjánosi fi, leány, kis-szántói vegyes, nagy-szántói vegyes, nagy-kereki-i fi, leány, bojti leány, kis-marjai nagyfi és vegyes, p.-tamási-i leány, kügypusztai, p.-ujlaki vegyes, m.-telki-i vegyes, pósalakai vegyes, örvéni vegyes, csatári leány, siteri fi, leány, h.-k.-kovácsi¹ vegyes, furtai fi, leány és a csökmői iskolák.

III. Az iskolák belállapota.

Kitűnő: ártándi vegyes, borsi fi, kis-marjai nagyleány, püspöki-i nagyfi, nagyleány, kisfi, kisleány, darvasi vegyes iskola.

Elegendő: a borsi leány, nagy-kereki-i leány, bojti leány, p.-töldi vegyes, pelbárthidai vegyes, nyüvedi vegyes, jákóhodosi vegyes, szalárdi fi, leány, p.-tamási-i fi, leány, p.-ujlaki vegyes, h.-k.-száldobágyi vegyes, csatári leány, siteri fi, csökmői belvegyes iskola.

Rossz: a bojti leány, pósalakai vegyes és siteri leányiskola. A többi iskolák belállapota: jó.

IV. Szellemi állapot.

Jeles: ártándi vegyes, borsi fi, szent-jánosi leány, m.-keresztési nagyleány, váncsodi fi, kis-marjai nagyleány, p.-tamási-i fi, kügypusztai I. osztályu vegyes, csatári fi, bihari I. és II.-od osztályu vegyes, bihari nagyleány, püspöki-i nagyleány, zsákai nagyfi, csökmői nagyfi és nagyleány iskola.

Elegendő: a borsi leány, kis-szántói vegyes, nagy-kereki-i leány, bojti fi, b.-szent-mártoni vegyes, p.-töldi vegyes, kis-marjai nagyfi, I. és II. osztályu vegyes, jákóhodosi leány, p.-ujlaki vegyes, h.-k.-ujlaki vegyes, száldobágyi vegyes, h.-

k.-pályi-i vegyes, bihari nagyfi, püspöki-i kisfi, furtai fi, leány, csökmői I-ső osztályu vegyes iskola.

Alig elegendő: a bojti leány, pelbárthidai vegyes, p.-tamási-i leány, siteri leány-iskola.

A többi iskolák szellemi állapota: *jó*.

Tisztelettel beterjesztik Nagy-kereki, 1898. szept. 12.

Engi Ferencz,

tanügyi bizotts. jegyző.

Szabó Károly.

tanügyi bizotts. elnök.

Kapcsolatban olvastattak e felterjesztvényre a tanügyi-bizottsági ülés javaslatai.

A közgyűlés a tanügyi-bizottság felterjesztéseit egészben magáévá teszi s jegyző-könyvébe felveszi; a külön intézkedést igénylő pontokra nézve pedig a következő számokban foglalja határozait.

48. szám. A közgyűlés tudomást szerezvén arról, hogy a nagymérvű iskolamulasztások oka jó részben abban is rejlik, hogy némely helyeken az iskolába ugyan feladott, de oda különféle körülmények miatt huzamosabb időközön át nem járathatott növendékek után is folyton jegyeztetett a mulasztás:

jelen esetben különösebb intézkedés szükségét nem látja, mindamellett is azonban kötelességévé teszi az egyházi előjáróságoknak az egyházmegye 68/1897. sz. határozatához való szoros alkalmazkodást.

49. szám. A nagymérvű tandijhátrányok behajtására s illetve a tandijak beszolgáltatására vonatkozólag:

utasítja a közgyűlés az egyházi előjáróságokat, hogy az egyházi és polgári törvények és szabályrendeletek által körülírt módon járjanak el, a hátrányban lévő tandijakat szedjék be; a behajthatlanoknak talált tandijakat felerészben, az egyházközségi pénztárak terhére a tanítóknak utalják ki, s általában a tandijakat minden év november hó első napjára a tanítók kezeihez juttassák.

A tanítók pedig köteleztetnek, hogy az esetben, ha tandijaikat évenként november hó

1-sőig meg nem kapnák, erről a helyi lelkészi hivatal útján esperes urat értesítsék.

50. szám. A tanügyi-bizottsági jelentés azon pontját illetőleg, mely a kötelességeiket csekély eredménynyel teljesítő tanítókról szól:

a közgyűlés tekintettel arra, hogy az ott megnevezett tanítók, részint nyugdíjaztatás, részint az egyházmegye kebeléből eltávozás folytán, az egyházmegye kötelékéből kiváltak, részint pedig egyet illetőleg, ki mint új-tanító a helyzettel és körülményekkel kellő alapos-sággal nem ismerkedhetett meg — szigorú elbírálás alá még nem vonható, különösebb intézkedést nem tesz ugyan, mindamellett tan-ügyünk érdekeinek megóvása érdekében uta-sítja és kötelezi az egyházi előjáróságok útján, — különbeni fegyelmi vizsgálat elren-delésének terhe alatt, a hanyagolásra hajlandó tanítókat, kötelességeik pontos és lelkiismeretes teljesítésére.

51. szám. Az egyházmegye 64/1897. és 65/1897. sz. határozataival a zsákai, kisszántói és h.-k.-ujlaki, továbbá a bojti és pósalakai előjáróságok utasítva lettek tantermeik-nek kellő kibővítésére, tett intézkedéseikről jelentéstételre s a három előbbieket egyuttal újabb tanerő beállítására is, — minthogy azonban ez utasításnak a nevezett előjáróságok nem feleltek meg:

a közgyűlés újból felhívja őket az intéz-kedésre, utasítván, hogy a tanítás sikerét nagyon közeli érintő ezen kérdést taná-csaikban tárgyalják; a tantermek kibővítésére tervrajzot és költségvetést alkossanak, — illetve az újabb tanerők beállíttatása folytán szükségessé váló javadalmak létesítéséről gon-doskodjanak és eljárásukról — feltüntetve az esetleg felmerülhető akadályokat is — a következő közgyűléshez jelentésüket terjesz-szék be.

52. szám. A tanügyi-bizottság azon felterjesztett ja-vaslatát, hogy a tanügyi-bizottsági gyűlésen megjelenő tagok

személyenkint 2 frt fuvar- és napidijban részesíttessenek a közigazgatási pénztár terhére

a közgyűlés a számadásokat vizsgáló bizottságnak azzal az utasítással adja ki, hogy a jelzett szükséglet ellátására fedezetet jelöljön meg s a következő tavaszi közgyűléshez terjeszse fel.

Ezzel kapcsolatban, minthogy a közigazgatási pénztárnok jelentése szerint, e pénztár minden évben nagyobb mérvű hiánylatot mutat föl: azzal is megbizsa a közgyűlés a számadásokat vizsgáló-bizottságot, hogy terjeszsen be véleményes javaslatot, e pénztár bevételeinek és kiadásainak egyensúlyba hozhatására.

53. szám. A tanügyi-bizottság véleményes javaslatát, mely szerint konfirmációi vizsgálatra rendszerint csak olyan növendékek bocsáttassanak, akik a 12-ik életévet azon iskolai év folyamán betöltik:

a közgyűlés, mint a zsinati törvények 126-ik szakaszának szellemével megegyezőt határozattá emeli s a lelkészeket az egyházi törvény e tekintetbeni rendelkezésének megtartására kötelezi.

54. szám. Olvastatott a tanítótestület felterjesztvényének 1-ső pontja, a hátralékos tandíjak beszédése, illetve pénzértékben beszolgáltatása tárgyában.

Minthogy a közgyűlés a tandíjhátrányok beszolgáltatása iránt már az előző 49-ik számban határozott, újabb határozat szüksége nem forog fenn. A terménytandíjak készpénzbeni beszolgáltatathatására nézve azonban határozatba hozza, hogy az egységárak, — a felterjesztett véleményes javaslat mellőzésével — jövőre, amennyiben erre vonatkozólag előleges megállapodás nincsen, mindenkor az azon évi november 1-sei nagyváradi termény árak szerint állapítandók meg.

55. szám. Olvastatott ugyanazon tanítótestület felter-

jesztvényének 2-ik pontja, a tanítói díjlevelek újból kiállítása tárgyában.

A közgyűlés tekintettel arra, hogy a tankötelesek számának folytonos hullámzása folytán, a díjleveleknek a felterjesztvény értelmében való kiállítása évről-évre ismétlődnek, — tekintettel arra is, hogy a tanítói díjlevelek értéke, az 1893-ik év folyamán, a polgári közigazgatási hatóság által helyesen lett megállapítva, különösebb intézkedés szükségét nem látja.

Amennyiben azonban az egyes díjlevelek némely pontjai, a helyi viszonyoknak, a tényleges helyzetnek nem felelnének meg, azok átalakítását a helyi egyházi hatóság körébe utalja a közgyűlés, fentmaradván mindenkor, az egyházmegyének és egyházkerületnek, az esetleg átalakított, vagy módosított díjlevelek megerősítésének joga.

56. szám. Olvastatott ugyanazon tanítótestület felterjesztvényének 3-ik pontja, a tanítói ötödéves korpótléknak azon esetben, ha az az állam által meg nem adatnék, az egyházközségi pénztárak által leendő fedezéséről.

A közgyűlés tekintettel arra, hogy még annak a kérdésnek eldöntése, hogy az állam vagy egyház fogja-e fizetni a korpótléket, függőben van, — míg az egyházmegye jelen közgyűlése által megindítandó lépések eredménye nyilvánvalóvá nem lesz — annak taglalásába nem bocsátkozik.

57. szám. Az egyházmegyei tanító gyámolda választmánya, megerősítés végett felterjeszti alapszabályainak módosítását tartalmazó munkálatát.

E munkálat elbírálás végett, Kocsis József lelkész elnökle mellett Nánási Imre, Zsigmond Ferencz lelkész, továbbá Engi Ferencz és Eszenyi Károly tanítókból álló küldöttségnek adatik ki, jelentése a következő tavaszi közgyűléshez beváratván.

58. szám. A p.-ujlaki lelkész megválasztásával megbi-

zott egyházmegyei kiküldöttek betérjesztik a választás alkalmából felvett jegyzőkönyvet, mely szerint Doma Gyula fugyi-lelkész tanító, az egyházi törvények szoros megtartása mellett, a gyülekezet egyhangú szavazata által meghívással lelkészszé elválasztatott. Kapcsolatban vannak az összes vonatkozó okmányok.

A közgyűlés a választást örvendetes tudomásul veszi, Doma Gyulát lelkési állásában megerősíti s egyszersmind utasítja úgy őt, mint a választó egyházat, a szokásos változási díjaknak közpénztárba leendő befizetésére.

59. szám. Ugyanazon egyházmegyei kiküldöttek betérjesztik a fugyi-lelkészválasztás alkalmából felvett jegyzőkönyvet összes mellékleteivel együtt, melyek szerint Borsos István nagyváradai s. lelkész a gyülekezet egyhangú szavazata által, a törvények szigorú megtartása mellett meghívással lelkészszé megválasztatott.

A közgyűlés a választást örvendetes tudomásul veszi s esperest felhatalmazza, hogy a mennyiben a választás ellen felebbezés nem adatnék be, megválasztott Borsos Istvánnak a beleegyezést megadja és ezen esetben utasítja úgy a választottat, mint a választó egyházat, a szokásos változási díjaknak közpénztárba leendő befizetésére.

60. szám. A m.-keresztesi egyháztanács, jegyzőkönyvi kivonat alakjában, betérjeszti az ottani nagy- és kisleánytanító, illetve tanítónő között, a tandíjmegosztásra nézve kötött s általa megerősített egyezségről szóló határozatot, a nagyleány tanító készpénzfizetéséből évenként 22 forintnak a kisleánytanítónő javára átirathatása tárgyában.

A közgyűlés az egyháztanács határozatával jóváhagyott egyezséget Karsai János nagyleányok tanítója és Eszenyiné Beksy Zsuzsanna kisleányok tanítója ottani hivataloskodásának időtartamára megerősíti.

61. szám. Az egyházmegyei szavazatbontó bizottság a f. évi július hó 18-án tartott ülésének jegyzőkönyve kapcsán Rátkay József nagyváradai közs. iskolai tanítónak a lelkési

könyvtár könyvtárosi állására 43 szavazattal történt megválasztását beterjeszti. Rátkay József nyilatkozata mellékelve.

A választás örvendetes tudomásul szolgál, s megválasztott tisztét eskütétellel elfoglalja.

62. szám. Az egyházkerületi közgyűlésnek a nagyvárad ev. ref. leányinternátus »Szervezeti szabályzat« a 6. és 7. §-ait módosító, egyébként pedig helybenhagyó 135/1898. sz. határozata beterjesztetik.

Az egyházkerületi közgyűlési határozat tudomásul vétetik s az internátus igazgató-bizottságával közölni rendeltetik.

63. szám. A nagyvárad ev. ref. leányinternátus igazgató-bizottsága az intézet 1897—98. évi szellemi és anyagi életéről jelent.

A részletes és minden tekintetben örvendetes jelentés tudomásul vétetik s az egyházkerületi közgyűlésre felterjesztetni rendeltetik.

64. szám. A nagyvárad ev. ref. leányinternátus igazgató-bizottságának elnöke a próbaév sikeres eltöltése után Gyarmathy Camilla igazgatónőt állásában megerősíteni kéri.

Az egyházmegyei közgyűlés az igazgató-bizottság ajánlata folytán Gyarmathy Camilla igazgatónőt állásában véglegesítvén, határozatának tudomásvétel céljából az egyházkerületi közgyűlésre leendő fölterjesztését elrendeli.

65. szám. A nagyvárad ev. ref. leányinternátus igazgató-bizottsága az intézet 1898—99-ik évi költségelőirányzatát bemutatja.

A bemutatott költségelőirányzatot az egyházmegyei közgyűlés elfogadván, a maga részéről megerősíti.

66. szám. Az egyházmegyei lelkész-értekezlet a biharmegyei kir. Tanfelügyelőségnek a nemzeti ünnepek alkalmából, egyházi középületeink magyar czimeres lobogóval ellátása tárgyában egynémelyik egyházközségünk iskolaszéki elnökségéhez megküldött rendeletét, valamint kapcsolatosan a községi előljárásnak az ellenőrzést és mulasztás esetében a följelentést elrendelő szolgabírói utasítást, mint autonomikus jogainkba ütközőt bejelenti.

A biharmegyei kir. Tanfelügyelőségnek azon panaszolt eljárása, hogy intézkedésének közlésével egyházi felsőbb hatóságainkat mellőzte; önkormányzati jogainkkal összeegyeztethető nem lévén: az egyházkerületi közgyűléshez azzal a kéressel terjesztetik föl, hogy nevezett kir. Tanfelügyelőséget jövőre nézve autonomikus jogaink kellő tiszteletben tartására illetékes hatósága által utasíttatni méltóztassék.

A mi pedig az ellenőrzésre vonatkozó rendeletet illeti: arra nézve egyházmegyei közgyűlésünk kijelenti, hogy ev. ref. egyházunk ilyen bizalmatlanságra okot nem adott.

67. szám. Az egyetemes lelkészi értekezlet a lelkészi földjavadalom területén létesített szőlőtelepeknek a »hasznos beruházási tárgyak« közé leendő felvételét kéri.

Az egyházmegyei közgyűlés, a lelkészi földjavadalom területén létesítendő szőlőtelepeknek a »hasznos beruházások« közé felvételét s a 37—1877. sz. egyházmegyei végzés értelmében a hivatali utód, vagy egyházközség által való megváltását elhatározza.

68. szám. Az egyetemes lelkészi értekezlet egyházközségeink figyelmébe a vagyon aránylagos egyházi adózás behozatalát ajánltni kéri.

Mivel az egyházközségek intensív ereje, képessége nagyobb részben az egyházi adózási rendszerrel áll kapcsolatban, a régi és elavult párbér adózás helyett, az egyházmegyei közgyűlés, mint különben is egyházi törvényeinken alapulót, a vagyonaránylagos egyházi adózás behozatalát minden, de kiváltképen azon egyházak presbyteriumai figyelmébe ajánlja, ahol főleg figyelemre méltó érdekek a változtatást sürgetőleg javasolják.

69 szám. Bögös Lajos csökmői ev. ref. lelkész a felekezeti iskoláknak községiekké tétele ügyében jelent.

Az iskolák átadására vonatkozó szerződés be nem mutattatván, a lelkészi jelentés egy-

szerűen tudomásul vétetik. A csökmői egyház presbyteriuma azonban utasíttatik, hogy a most elmaradt szerződést a vármegyei közigazgatási jóváhagyás és megerősítés után, az esperesi hivatalhoz haladéknélkül beterjeszse. Végül a lelkész felhivatik, hogy az ev. ref. iskolásnövendékek létszámáról, valamint az egyházi ének és vallástanítás tárgyában történt intézkedésekről, az espereshez minél előbb jelentést tegyen.

70. szám. Karácsony Imre körös-nagy-révi lelkész a félfizetés után a gyámintézettel szemben fennálló tartozásából 100 forintot elengedni kér.

A lelkészi értekezlet véleményezése folytán a kérvény Kocsis József gyámintézeti pénztárnoknak azzal adatik ki, hogy a következő egyházmegyei közgyűlésre, folyamodó tartozásáról részletes jelentést terjeszsen.

71. szám. Háger Miklós darvasi lelkész gyámintézeti tartozásának kifizetésére újabb határidőt kér.

A folyamodó indokaira tekintettel, a lelkészi értekezlet indítványa folytán, az egy évi halasztás, azon föltétel mellett megadatik, hogy a tartozás félösszegével együtt az esedékes kamatok még ez esztendőben kiegyenlítettessenek.

72. szám. Tárgyalás alá vétettek az országos közalapi segély iránt beterjesztett kérvények.

Az egyházmegyei közgyűlés

1. a pelbárthidai vagyontalan szegényegyházat adóssága törleszthetésére 100 frt ;

2. a hegyköz-száldobágyi kisdéd egyházat, részint adósságtörlesztés, részint épületjavítás céljából 107 frt ;

3. a kisjenői egyházat templomjavítási költségeinek fedezésére, mivel a szükséges összeget a szegény viszonyok között élő hivek összehozni nem képesek 400 frt ;

4. a körözs-nagyrévi ismeretes, kitett

egyházat, templomépítésből származott adósságának törlesztése végett 150 frt ;

5. a pusztajlaki kicsiny és szegény egyházközséget iskolájának javítása és bővítése céljából 150 frt ;

6. Józsa Gábor pósalakai igen csekély javadalmazásu lelkészt, szegény anyagi helyzete és népes családjára való tekintettel 200 frt ;

7. Háger Miklós darvasi sok csapással sujtott csekély fizetésű lelkészt 200 frt ;

8. Bokros Benedek h.-k.-száldobágyi nagy családú és csekély jövedelmű lelkészt 200 frt ;

9. Doma Gyula p. ujlaki csekély javadalmazásu lelkészt nagy családja fentartása céljából 150 frt ;

10. Falusy Károly m.-telegdi nagy családú, csekély javadalmazásu lelkészt gyermekei neveltetése költségeinek fedezésére 150 frt segélyre pártoló ajánlattal fölterjeszteni határozza.

73. szám. A csekély fizetésű lelkészek részére fenntartott rendkívüli államsegély megnyerése végett:

1. Biró János örvéni, 2. Kocsis József kisszántói, 3. Konrád Géza lessi 150 frt, 4. Szalay Pál h.-k.-ujlaki 150 frt, 5. Karácsony Imre körözs nagyrévi 150 frt, 6. Doma Gyula p.-ujlaki 150 frt, 7. Bokros Benedek h.-k.-száldobágyi 184 frt, 8. Szokolay Béla h.-k.-kovácsi 200 frt, 9. Zagyva Gyula pelbárhidai 100 frt, 10. Józsa Gábor pósalakai 50 frt, 11. Szatmári László nagyszántói, 12. Háger Miklós darvasi 50 frt, 13. Falusy Károly mező-telegdi, 14. Ács Endre m.-kakucsi, 15. Nyikos Sándor p.-toldi, 16. Kiss Antal b. szentmártoni, 17. Csepelyi Menyhért fugyivásárhelyi lelkészek kérvényei az egyházkerületi közgyűlésre pártolólag felterjesztetvén, felhozott indokaiknál fogva segélyezésre ajánlatnak.

74. szám. Olvastattak a rendkívüli államsegély tárgyában benyújtott kérvények:

Az egyházmegyei közgyűlés:

1. Doma Gyula p.-ujlaki lelkészt árviz által okozott kárait, 2. Ács Endre m.-kakucsai lelkészt elemi csapás következtében szenvedett kárait, 3. Csepelyi Menyhért fugyi-vásárhelyi lelkészt árviz és jégverés által okozott veszteségeire és 4. Józsa Gábor pósalakai lelkészt többrendbeli károsodására tekintettel, utóbbi valamint a fugyii és fugyivásárhelyi egyházak, a hiteles községi bizonyítvány becsátolásának föltétele alatt, — ajánlólag felterjeszteni határozza.

75. szám. A ref. segély-egylet választmányához:

1. a pusztajlaki egyház lelkészlak javítása, 2. a körözs-nagyrévi egyház templom- és toronyépítési adósságának törlesztése, 3. a pelbárhidai egyház lelkészlak javítási költségeinek fedezése, 4. a fugyii egyház lelkészlak javítás és 5. a fugyivásárhelyi ref. egyház lelkészlak javítás céljára meleg pártolással segélyre ajánlatnak. Megjegyezvén, hogy a pelbárhidai, fugyii és fugyi-vásárhelyi egyházak kérvénye, csak azon esetben terjesztetik föl, ha szabályszerű melléklettel láttatik el; miről nevezett egyházak értesítették.

76. szám. Bojt, Csatár, Csökmő és Ártánd egyházközségek ötödéves tanítói korpótlékok nyervén, az ezt tudató püspöki leiratot

az egyházmegye tudomásul veszi.

77. szám. A kismarjai, h.-k.-ujlaki, borsi, paptamásii, mező-telkii, nyüvedi, pelbárhidai és p.-toldi egyházak, az ötödéves tanítói korpótlékok a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter irtól meg nem kapván, az irtánt kérelmeznek, hogy annak elnyerése végett javukra új felterjesztés intéztessék.

Az egyházmegye a kérelmező egyházközségek indokainak megfontolása után, a

kérelemnek eleget tesz és megbizsa esperesét, hogy a fentnevezett és még a jövőben hasonló indokokkal folyamodó egyházaknak kérvényeit az ötödéves tanítói korpótlék megadása és folyóvá tétele végett a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz, megfelelő indokolással az egyházkerület útján terjeszsze föl.

78. szám. Szalárdi ev. ref. egyháztanács ev. ref. iskolájának a község részére átadása és az erről kötött szerződés jóváhagyását kéri.

Az egyházmegye az egyház iskolájának községi iskolául átadását és az e tárgyban az egyház és politikai község közt kötött szerződést jóváhagyja s megerősítés végett az egyházkerületre felterjeszti.

79. szám. Nyüved egyháztanácsa a templom- és toronyjavítására 800 forint kölcsön felvételének jóváhagyását kéri.

Az egyházmegye a kölcsön felvételét megengedi és •illetve a fölvételt jóváhagyja.

80. szám. A váncsodi egyház Hönig Frigyessel harangöntés tárgyában kötött szerződése jóváhagyását és az ez által felmerülő 1400 forint költségének részben fedezése végett a 692 frtnyi orgona alapnak a harangok árában kiadására felhatalmazását kéri.

Az egyházmegye, miután a kérdéses orgonaalap nem magánosok adományából állott elő, annak a kérdéses célra felhasználását megengedi, a harang készítésre nézve kötött szerződést pedig jóváhagyja.

81. szám. Csapó Dezső darvasi birtokos kérvényez a darvasi egyháztanács által elfogadott új adókulcs egyházmegyei jóváhagyása iránt.

Minthogy a darvasi egyházközség az új adókulcs tárgyában szabályszerű határozatot nem hozott, e nélkül pedig az egyházmegye sem helybenhagyó, sem megváltoztató határozatot nem hozhat, az egyházmegye az összes iratokat a darvasi egyháztanácsnak azzal a felhívással küldi vissza, hogy az új

adókulcs tárgyában, az egyházközséget szabályszerűen határozathozatalra hívja fel, a hozott határozatot az esetleges kisebbségi különvéleménnyel és felelőszéssel együtt, szabályszerűen ide terjessze fel, az új adókulcs végleges elintézésének ügyéig pedig a régi érvényében időközileg meg nem támadható adókulcs alapján járjon el.

82. szám. A lessi ev. ref. egyház részére a konvent által megadott 1100 forint tőkesegély alapján az egyház temploma építésére kötött szerződését másolatban bemutatja.

Tudomásul szolgál.

83. szám. A lessi ev. ref. egyház harangöntésre Hönig Friggyessel kötött szerződését bemutatván:

Az egyházmegye a szerződést jóváhagyja.

84. szám. Dr. Fazekas Imre egyházmegyei ügyész a 23—898. számú egyházmegyei határozatra, a kisjenői ügyben jelent.

Az ügyészi jelentés a tényállást teljesen felderítvén, miután Hegedüs Ferencz kisjenői ev. ref. lelkész hanyagsága és mulasztásaiból az egyházközségre semminemű anyagi kár nem hármlott, nevezett lelkész ellenében, az egyházmegye a fegyelmi eljárást elrendelni nem kívánja, hanem ez esetből kifolyólag komolyan figyelmezteti lelkészt, hogy az egyházmegyei törvényeket és rendeleteket ezután pontosan betartsa.

85. szám. A kisjenői egyháztanács jelentése templomának kijavítása tárgyában:

Az egyházmegye segélyért folyamodó kisjenői egyházat a konventhez segélyre ajánlja. A szükséges javítási munkálatok, valamint az erre szolgáló fedezet megállapítására Kisjenőbe, a helyszínére egy Csák Máté lelkész és Kiss Elek világi tanácsbíróból álló küldöttséget küld ki, hogy ott az ügyet az egyháztagokkal beszéljék meg, a költségek mimódoni fedezéséről tanácskozzanak és az

eredményről jelentésüket a legközelebbi egyházmegyei közgyűlésre terjeszték be.

86. szám. Olvastatott a körösnagyrevi missziói körlelkész jelentése az 1898. év második negyedéről, melyben a tett utazások és a misszió körben lakó hivek létszámának kitüntetése után jelenti azon örömdetes tényt, hogy a révi állami iskolában az iskolai mulasztások száma, az előző évekhez képest kevesbedett és ennekfolytán a tanítás is kedvezőbb eredményeket tüntet fel, a miről az iskolai évrő vizsgákön személyesen győződött meg. Nemkülönben konstatálja, hogy a tanuló növendékek hazafias öntudatának előmozdítására az utóbbi időben több gond fordittatik.

A közgyűlés az időszaki jelentést jóleső hazafiui örömmel tudomásul véve, missziói körlelkészt ezután is folytonos éberségre és lelki ismeretes ténykedésre hívja fel.

87. szám. Bizottsági jelentés a mezőtelkii egyházközség tulajdonát képezett szőlő eladása tárgyában.

Az egyházmegye által kiküldött bizottság a kérdéses szőlőre vonatkozó helyi viszonyokat és magát az eladott ingatlant megvizsgálván, az eladást javasolja, az ennél fogva tudomásul vétetik, az iratok az egyházkerületi gyűlésre felterjesztetni határozatván, ennek eszközlésevel az esperes megbizatik.

88. szám. A pelbárthidai ev. ref. egyház iskolájának államosítása ügyében beérkezett jelentés.

A közgyűlés kebelbeli lelkész jelentéséből azt látván, hogy az államosításnak csupán az áll utjában, hogy a lelkész a vallástanítás díjazására nézve a tanfelügyelőséggel megállapodásra jutni nem tud, felhívja lelkészt, hogy ezen ügyet az egyháztanácsa elé terjesztvén, a presbytérium hozzon határozatot a lelkész vallástanítási javadalmazására nézve és a tanítói fizetésül szolgáló földek jövedelméből bizonyos részt, a vallásoktatásért a lelkésznek engedjen át, a hozandó határozat a jövő közgyűlésre beterjesztendő lesz.

89. szám. Olvastatott a fugyii egyház beterjesztése a lelkésztanítói díjlevél kiigazítása iránt.

Az egyházmegye utasítja az egyház elnökségét, hogy a változtatott díjlevelet szabályszerűen 3 példányban állítsa ki és a következő egyházmegyei közgyűlésre terjeszse be.

90. szám. A fugyii egyház a lelkészi díjlevélből a »mustváltság« eltörlését kéri.

Az egyházmegye a kérelmet elutasítja, mivel az egyházi törvények eltiltják a már egyszer jogérvényesen megállapított lelkészi fizetés csönkítését.

91. szám. Karácsony Imre körözs-nagy-révi lelkész kérvénye, fa- és legelő-illetményeinek kiszolgáltatása tárgyában.

Az egyházmegye utasítja kérvényező lelkészt, hogy amennyiben követelése jogos és azt bizonyítani tudja, kérelmével forduljon az illetékes helyre, nevezetesen a legelő-illetmény tárgyában a községi előjárásához, a fa-illetményre nézve pedig, mivel az magánjogi követelésnek látszik, az egyházmegyei ügyész véleményének kikérése után a rendes bírósághoz.

92. szám. A pósalakai lelkész, mivel iskolájukba tanítót nem kapnak és abban a tanítás tanító hiányában már fél év óta szünetel, az iskolára nézve intézkedést kér.

Az egyházmegye azon szomorú állapotról, hogy a pósalakai ev. ref. hitfelekezeti iskolában tanító nem akadt és hogy a több ízben kiírt pályázatok mindig meddőek maradtak és annak folytán a tanítás már fél év óta szünetel a tanfelügyelőséget értesíteni határozza és hivatkozván az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 33. §-ára felkéri, hogy a törvény értelmében a községi iskola felállítása iránt intézkedjék.

93. szám. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésével

a folyó évi szeptember hó 18-án d. u.
4 órakor Ritoók Zsigmond egyházmegyei

gondnok elnöklete alatt Kiss Elek, Hegyesi Márton, Csák Máté tanácsbírók és előadó jegyzők megbizatnak.

A 38-tól—61. számig jegyzette	Zsigmond Ferencz egyházmegyei jegyző.
A 61-től—76. " "	Sulyok István " "
A 76-től—84. " "	dr. Várady Zsigmond e. világi jegyző.
A 84-től—93. " "	dr. Miskolczy Ferencz e. " "

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E

a bihari ev. ref. egyházmegye 1898. szept. 15-én Nagyváradon tartott fegyelmi bírósági ülésének.

Az egyházmegyei fegyelmi bíróság Szabó Károly esperes és Ritoók Zsigmond gondnok elnöklete alatt Biró János, Csillag Lajos, Szemes László, Csák Máté egyházi, — Hegyessi Márton és Miskolczy Árpád világi tanács bírókból megalakul. Előadó: Szemes László, jegyző s Sulyok István egyházi jegyző.

Tárgy: A Kovács János furtai lelkész ellen Basa Péter és társai furtai lakos, ev. ref. egyháztagok által benyújtott vádpontok.

Előadó a panaszosok beadványa és a vizsgálat során felvett jegyzőkönyvek alapján a vád tényálladékait következőben ismerteti: 1. Vádlott lelkész az 1895. évi április 25-én fizetéséből 200 forintot, holott az még esedékessé nem vált, — fölvelt; minthogy pedig az 1894/95. évi pénztári számadás csak 16 frt 27 kr. maradvánnyal záratott le: ez összeg a tőkepénzből fizettetett. 2. Ugy ebből, mint általában azon körülményből, hogy a jelzett időben K. Juhász József gondnok nemcsak a lelkésznek, hanem a tanítóknak is 30—30 frtot adott: világos, hogy lelkész az egyház tőkepénzének szabálytalan kezelését elnézte, s ez által az egyházi vagyont veszélyeztette. 3. Az iskolalátogatók ellátása fejében, bár azok nála nem étkeztek, 5 frtot jogtalanul fölvelt. 4. Az ismétlő iskolások tandíja czimén a községi pénztárból kifizetett, s általa Szegő Lajos tanítónak az egyházzal szemben fennálló tartozása törlesztésére ígért

összeget, habár a nyugtatványt is ily értelemben állította ki, — a saját céljaira megtartotta. 5. Egyes presbytereket szavazási joguktól a törvény ellenére megfosztott; s végül 6. A Török Ferencz gondnok számadásában a napló adatai és a csatolt nyugták ellenmondása daczára a megkívántató eljárást nem foganatosította.

Miután igazoltatott, hogy panaszosok és vádlott lelkész a fegyelmi bírósági ülésre szabályszerűen meghivattak és miután a vád képviselői a vád további fenntartására, valamint vádlott lelkész a vádpontokra vonatkozólag nyilatkozataikat megtették, utóbbi Szegő Lajos tanítónak az 1893. évi június 30-ki egyháztanácsülés jegyzőkönyvének meghamisítása miatt fegyelmi megbüntetését kérván, — az ügyészi véleményt meghallgatván, az egyházmegyei bíróság következőleg

i t é l t:

Fegyelmileg vádlott Kovács János furtai ev. ref. lelkész az ellene felhozott vádak 2-ik pontjában az egyházi törvények 301. §-a 7-ik pontja szerint minősülőleg vétkesnek találattván, az egyházi törvények 303. §-a a) pontjának alkalmazásával intésre ítéltetik, a vád többi pontjai alul fölmentetik, s az 50 forint 25 krajczár vizsgálati költség fele-fele részében azaz 25 frt 12 és $\frac{1}{2}$ — 25 frt 12 és $\frac{1}{2}$ krajczár megfizetésében vádlott és panaszosok elmarasztaltatnak és végül Kovács János lelkésznek a Szegő Lajos tanító fegyelmi megbüntetésére vonatkozó kérelmei, mivel nevezett ellenében a fegyelmi vizsgálat elrendelve nem volt, — nem teljesítettén, ez ügy további intézkedés céljából az esperesnek kiadatni rendeltetik.

I n d o k o k:

Kovács János lelkész, a második vádpont alapján elítélendő volt azért, mivel bebizonyított, hogy az egyház tőkepénzének közcélokra felhasználását meg nem akadályozván, a kellő ellenőrzés gyakorlását elmulasztotta. De a

vád 1. pontja alul föl kellett menteni, mert a fizetésnek előleges felvétele fegyelmileg elítélendő cselekményt nem képezhet és mert bizonyítva nem lett, hogy lelkész a szóban forgó 200 forintnak az egyházközpénztárából, vagy a tőkepénzből fizetése felől tudomással birt volna. A 3-ik vádpont fegyelmi elítés tárgyát nem képezi, mivel a presbytérium az iskolalátogatók ellátása czimén lelkész javára 10 forint átalányösszeget költségvetésileg biztosított, tehát az 5 forinthez lelkésznek kétségtelen joga volt. A 4-ik pontban említett vád alul lelkész szintén felmentendő volt azért, minthogy az ismétlő iskolások tanításáért járó tandíjnak nem a Szegő Lajos tanító, hanem a saját céljaira fordítása miatt a fegyelmi vétség nem állapítható meg; a követelés érvényesítése egyébként is nem az egyházi, hanem a világi bíróság hatáskörébe tartozván. Az 5-ik pontban foglalt vádat magok a panaszosok is elejtván, e tekintetben tehát az ítélkezés szüksége nem forgott fenn. Végül a 6-ik vádpontban, hogy Török Ferencz gondnok napló kimutatása és a Veisz-féle nyugta összege egymást nem fedi: lelkész vétkesnek kimondható nem volt, mivel a számadás körül szabálytalanságot egyedül a gondnok követvén el, az ellenőrzés csak ennek téves adatain gyakoroltatott. Különben presbytériumnak még mindig érintetlenül fennáll az a joga, hogy nevezett gondnok ellenében ez ügyet tisztázza és követeléseit a maga útján érvényesítse.

Az ítélet felek előtt élő szóval kihirdettetvén, miután úgy a panaszosok, mint vádlott lelkész az ítélet ellen felebbezésöket bejelentették: az ítélet részökre kiadatni rendeltetett, hogy a felebbezés indokát az ítélet kézbesítésétől számított 15 nap alatt benyújthassák.

Betűrendes tárgymutató

az 1898. évi szeptemberi közgyűlés jegyzőkönyvéhez.

	Szám.
Beruházások közé, mint megtérítendő a szőlőtelepek is fel-	
vétetnek	67
Biharmegye kir. tanfelügyelője autonomikus jogaink tiszte-	
teletben tartására utasíttatni kéretik	66
Birtok aránylagos adózás behozatala minden egyháznak	
ajánltatik	68
Borsos István a fugyii rendes lelkeszségben megerősítettik	59
Csekély fizetésű lelkészek rendkívüli államsegélyre 17-en	
ajánltatnak	73
Csökmői egyház az iskolák átadására vonatkozó szerződés	
beterjesztésére s a vallástanításról gondoskodásra és je-	
lentéstételre utasíttatik	69
Darvas új adókulcsa ügyében utasíttatik, intézkedésig a	
régi érvényben marad	81
Doma Gyula a pusztajlaki rendes lelkeszségben megerő-	
síttetik	58
Egyházmegyei könyvtárnokságban Rátkay József megerő-	
síttetik	61
Erzsébet királynénk halála miatt fájdalmunk és vesztesé-	
günk érzete megörökíttetik	42
Esperes imája jegyzőkönyvbe vétetik	39

Esperes időszaki jelentése 1898. április 15-től szept. 15-ig	41
Esperesnek a kongrua ügyben tett költségei a közpénztárból kintaltatnak	46
Fugyi lelkészségben Borsos István megerősítettik	59
Fugyi változtatni szándékolt lelkészi díjlevelét 3 példányban a jövő gyűlés elé terjeszse	89
Fugyi mustváltság törlése kérelmével elutasítottik	90
Gyarmathy Camilla a nagyvárad leányinternátus igazgatónöi állásában megerősítettik	64
Gulyás Bálint a nagy-kerekü leánytanítószágban megerősítettik	43
Háger Miklós lelkész gyámoldai tartozása befizetésére haladékat nyer	71
Iskolai nagymérvű mulasztások meggátlására a 68—1897. az iskolaszékek figyelmébe ajánltatik	48
Karácsony Imre lelkész gyámoldai tartozása ügyében Kocsis József gyámpénztáros jelentésre utasítottik	70
Karácsony Imre legelő- és fállletménye követelése ügyében utasítást nyer	91
K. Nagy Sándor tanácsbíró a gyűlésen részt nem vehet	40
Konfirmálhatók csak azok, akik 12-ik évöket az iskolai év végéig betöltik	53
Kisjenői templomjavítás ügyében Csák Máté és Kiss Elek a helyszínére kiküldetnek	85
Kitérések számának csökkentésére a lelkészek utasítást nyernek	45
Königswarter Herman bárónak az internátus „Ritoók-alapjára“ adott 200 frt adományáért köszönet	44
Közalapsegélyre 4 egyház és 5 lelkész ajánltatik	72
Körözs-nagyrévi missziói lelkész jelentése tudomásul vétetik	86
Less egyház templomjavításra nyert 1100 frt tökesegélye tudomásul vétetik	82
Less egyház harangöntetésre Hönig Frigyessel kötött szerződése jóváhagyatik	83
Mező-keresztesi leánytanítók Eszenyiné és Karsay tandíj-egyezsége megerősítettik	60
Mező-telki eladott szőlője ügyében tett bizottsági jelentés jóváhagyatik s a kerületre terj.	87

Nagyvárad leányinternátusa szervezetét jóváhagyó 135—1898. sz. ker. végzés tudomásul	62
Nagyvárad leányinternátusa igazgató bizottsága jelentése az 1897/8. évi állapotról	63
Nagyvárad leányinternátusa igazgatónője Gyarmathy Camilla állásában megerősíttetik	64
Nagyvárad leányinternátus 1898/9. évi költségelőirányzata jóváhagyatik	65
Nyüved temploma javítására 800 frt kölcsönt felvehet . . .	79
Pappszász Károly tanácsbíró betegsége miatt a gyűlésben részt nem vehet	40
Pelbárthidai lelkész a vallástanítást az egyháztanácsal intézze és jelentse be	88
Pósalaka iskolája ügyében a kir. tanfelügyelőség intézkedésre felhivatik	92
Puszt-Ujlak lelkészségében Doma Gyula megerősíttetik . .	58
Rátkay József nagyvárad községi tanító az egyházmegyei könyvtárnokságban megerősíttetik	61
Ref. segélyegyleti segélyre öt egyház ajánltatik	75
Rendkívüli államsegélyre 4 lelkész és 1 egyház ajánltatik .	74
Szalárd iskoláit községiekké átadó szerződése jóváhagyatik s a kerületre felterjesztetik	78
Számadásokat vizsgáló bizottság — a közpénztár egyensúlyba hozataláról jelentsen	52
Tandij hátrányok beszédére az egyházak utasíttatnak . .	49
Tanerő beállítására utasított egyházak újabb utasíttatnak s jelentésre köteleztetnek	51
Tandij terményárak megállapíttatnak	54
Tanítók, kik hanyagolásra hajlandók, — kötelességeik pontos teljesítésére utasíttatnak	50
Tanítógyámolda alapszabályainak módosítása Kocsis József elnökle alatt bizottságnak adatik	57
Tanítói díjlevelek újbóli kiállítása nem szükséges	55
Tanítói ötöd pótlék ügyében az egyházmegye lépésének eredménye beváratik	56
Tanítói ötöd pótlékra államsegélyt nyert egyházak bejelentetnek	76
Tanítói ötöd pótlékot nem nyert egyházak újabb kérvényei a kerületre felterjesztetnek	77

Tanügyi bizottság jelentése 1897—98-ról	47
Tanügyi bizottság tagjainak napidijára, a számadásokat vizsgáló-bizottság a közpénztár rendezése alkalmával tegyen javaslatot	52
Ügyészi jelentés folytán a kisjenői lelkész ellen fegyelmi vizsgálat nem rendeltetik	84
Váncsodnak harangöntési szerződése, s arra a czélra 692 forint orgonaalapja felhasználhatása iránti kérelme — jóváhagyatik	80

